

KPY:n (KNS) konferenssi 6-7.10.2021

Koronapandemian vaikutukset hyvinvointiin

Pandemian seurauksia / neljä näkökulmaa:

Mielenterveys

Merja Launis-Ahtiainen, JHL

Millaisia vaikutuksia – ketkä kärsivät?

Koronakriisi voi vaikuttaa mielenterveyteen monella tavalla:

- taloudellinen epävarmuus
- huoli omasta terveydestä
- sosiaalisten kontaktien vähentyminen
- rajoitustoimet kohdistuneet eri tavoin eri ryhmiin
- Koronaepidemian ja rajoitustoimien vaikutukset näkyvät väestön mielialassa
 - aikuisväestössä esimerkiksi toiveikkuuden vähenemisenä tulevaisuuden suhteen sekä
 - lisääntyneenä stressinä.

Millaisia vaikutuksia – ketkä kärsivät?

Psyykinen kuormittuneisuus

- lisääntyi loppuvuodesta, kun taas
- epidemian 1. aallossa (kevät 2020) näin ei pääsääntöisesti tapahtunut.
- epidemian pitkittyessä psyykinen kuormittuneisuus*) lisääntynyt
 - 18–50-vuotiaalla.
 - 70 vuotta täyttäneillä

Väestön koettu stressi

- väheni kevään 2020 jälkeen ja oli
- vähäisintä kesäkuun 2020 puolivälistä elokuun 2020 puoliväliin.
- sen jälkeen melko paljon tai erittäin paljon stressiä kokevien osuus on noussut
- maaliskuussa 2021 samalla tasolla kuin huhtikuussa 2020

**) Merkittävä psyykinen kuormittuneisuus = oiretaso, jolla jokin masennus- tai ahdistuneisuushäiriö on todennäköinen.*

Millaisia vaikutuksia – ketkä kärsivät?

- **Lasten, nuorten ja opiskelijoiden** mielenterveyden pulmat lisääntyneet neuvolapalveluissa sekä koulu- ja opiskelu-terveydenhuollossa.
- **Ikääntyneillä** on havaittu mielialan laskua ja
- **terveydenhuollon henkilöstöllä** kuormittuneisuutta ja uupumista.

- **Perheiden elintavat** ovat heikentyneet (mm. liikunnan väheneminen) ja
- stressi, yksinäisyys, mielenterveysongelmat lisääntyneet sekä
- vanhemmuuden ja parisuhteen ongelmat lisääntyneet.

Miten näkyy palveluissa?

Havaintoja perusterveydenhuollon käyntien (ja muiden rekisteritietojen) pohjalta

- eri ikäiset,
 - eri sosioekonomiset ryhmät
 - eri ammatit
-
- **Julkisen puolella ei suurta muutosta käynneissä**
 - käyntimäärät ajoittain korkeammat kuin 2020
 - käynnit kasvoivat enemmän ikäryhmässä 15-29 v
 - käynnit kasvoivat myös 2. asteen ja korkea-asteen opiskelijoilla (19-29 v)
 -
 - **Mielenterveysdiagnoosin saaneiden osuus vaihtelee ammattiryhmien välillä:**
 - julkisen hallinnon valmistelu- ja valvontavirkamiehet (mm. etuudet) sekä
 - yhteiskunta- ja sosiaalialan työntekijät sekä
 - hoitoala (sairaanhoitajat, lähihoitajat)

Onko palveluja ollut tarjolla?

Lasten ja nuorten perusterveydenhuollon palvelut heikentyneet

- neuvolassa,
- kouluterveydenhuollossa
- opiskeluterveydenhuollossa

koska palveluissa tehty runsaasti henkilöstösiirtoja ja terveystarkastuksia on vähennetty.

Mielenterveyspalveluihin on ollut vaikea saada aikoja lapsille ja aikuisille.

Onko palveluja ollut tarjolla?

Sosiaalipalveluissa asiointi vaikeutui, kun

- palveluja suljettiin tai muutettiin etä- ja digiyhteydellä toimiviksi.
- vaikeassa sosiaalisessa tilanteessa olevien asiointi ja palvelujen saaminen vaikeutui:
 - mielenterveys- ja päihdekuntoutujat;
 - asunnottomat;
 - muut toimintakyvyltään heikot

- Konkreettista apua, kuten ruoka-apua ja asumisen turvaamiseen liittyvää tukea, on kyetty tarjoamaan varsin hyvin.
- Osa sosiaalityön tarpeessa olevista on kuitenkin jäänyt avun ja tuen ulkopuolelle, kun heidän tarvitsemiaan palveluja on suljettu, supistettu tai muutettu digitaalisiksi.
- Asiakkaiden aktiivinen tavoittelu ei ole juuri lisääntynyt koronaepidemian aikana, vaikka henkilökohtaista vuorovaikutusta tarvittaisiin juuri kriisinomaisissa olosuhteissa.

Miten jatkossa?

- Epidemian toinen ja kolmas aalto ovat vaikuttaneet aikuisväestön psyykkiseen kuormittuneisuuteen ja koettuun stressiin enemmän kuin 1. aalto keväällä 2020.
- Tärkeää seurata,
- tapahtuuko tilanteessa epidemiatilanteen helpottumisen myötä korjaantumista, niin kuin kesän 2020 aikana havaittiin? vai
- jääkö kuormittuneiden osuus pysyvästi korkeammalle tasolle?

Lähteet:

Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen. Asiantuntija-arvio, THL, kevät 2021

<https://www.helsinkigse.fi/corona/koronapandemia-ja-mielenterveyserot-eri-sosioekonomisissa-ryhmissa/>

Koronapandemia ja mielenterveyserot eri sosioekonomisissa ryhmissä. Helsinki GSE Tilannehuone 16.8.2021.

<https://www.helsinkigse.fi/corona/koronapandemia-ja-mielenterveyserot-eri-sosioekonomisissa-ryhmissa/>

